

$P < 0.02$). This did not seem to be the case in Norrbotten (Means: 12.24 ± 0.19 and 12.04 ± 0.21 , Numbers: 25 and 23). The Sor-Varanger birds were significantly heavier, both in the morning ($P < 0.01$) and in the afternoon ($P < 0.001$).

Food

Between 10.8. and 26.8.1968 observations were made throughout every day in the forest. Of 13 instances of feeding flocks of redpolls, 9 were in conifers, where they appeared to be feeding from the young cones. Sometimes the birds were selecting a Pine tree from a surrounding predominance of Birch. (The Birch crop was described by the local forest warden as 'average').

Feeding took place at all hours of a 20-hour day, though activity was highest at 0400—0800 hours and lowest at 1400—1800 hours (local time).

Acknowledgements

For the field expedition we would like to thank the Ford (Dagenham) Trust for financial support and the following for their help and advice; The Riksmuseum in Stockholm (for rings), The Dept. Biological Sciences at Dundee University, D. Oliver, Capt. C. R. S. Pitman, G. R. Sinclair, R. Spencer. We also thank especially Dr. P. R. Evans, J. J. D. Greenwood

and Dr. I. Newton for their great help before and after the expedition, and particularly in the production of this note.

Selostus: Urpiaisen sulkasadosta ja mi-toista Pohjois-Ruotsissa.

Elokuussa 1968 mitattiin ja punnittiin Pohjois-Ruotsissa 63 urpiaista. Aikuisten lintujen sulkimisastetta verrattiin EVANSin saamiin arvoihin (1964 Etelä-Varanki). Nyt tutkitut linnut olivat pari viikkoa edellä Etelä-Varangin lintuja. Nuorten lintujen sulkimisen alku vaihtelee eri yksilöillä useita viikkoja. Siiven keskipituus 42 täysikasvuisella linnulla oli 72 mm, nokan mita 8.4 ($n=40$). Aikuisten lintujen keskipaino oli 12.5 g ($n=14$) ja nuorten lintujen aamulla 12.24 ± 0.19 g ja illalla 12.04 ± 0.21 g ($n=25$ ja $n=23$). Urpiaiset ruokailivat vuorokauden kaikkina tunteina, aktiivisimmin klo 4.00—8.00. +3 ruokailevaa parvea koskevasta havainnosta 9 tehtiin havupuissa tavatuista parvista ja joskus nähtiin parven valisevan männyn koivujen joukosta.

References

- EVANS, P. R. 1966. Autumn Movements, moult and measurements of the Lesser Redpoll *Carduelis flammea cabaret*. Ibis 108:183—216.
- EVANS, P. R., R. A. ELTON & G. R. SINCLAIR 1967. Moult and Weight changes of Redpolls *Carduelis flammea* in north Norway. Ornis Fennica 44:33—41.

Address of the authors: Dept. of Zoology, University of Aberdeen, Aberdeen, Great Britain.

Havaintoja päiväpetolintujen muutosta ja esiintymisestä Itä-Hämeessä

REIJO EROLA, EERO HIETANEN & REINO NIEMI

Jokakeväisen ja -syksyisen muutontarkkailun tuloksena on kirjoittajille kertynyt havaintoaineistoa haukkojen melko vähän tunnetusta muutosta sisämaassa. Valtaosa havainnoista on Heinolan kaupungin ja maalaiskunnan alueelta, mitä kaikki keskiarvot koskevat. Täydentäviä

tietoja on otettu Asikkalasta, Hartolasta, Hollolasta ja Sysmästä. Näissä tapauksissa pitäjät on mainittu erikseen. Fenologisen aineiston keräystyön ovat suorittaneet 1957—61 opettaja Aarre Laaksonen ja sen jälkeen tämän kirjoittajat. Lisätietoja ovat antaneet pääasiassa seuraavat henkilöt: Anthony Bosley, Kari Häkkinen, Lauri Kahanpää, Juha Kokko, Asko Lai-

tin, Pekka Pakarinen, Heikki Roiha, Heikki Salo, Risto Savolainen, Tuomo ja Veli Tuovinen sekä Pekka Vainio.

Kevätmuuton alkua määrättäessä on kaikissa tapauksissa pyritty noudattamaan viiden vuorokauden varmistusperiaatetta (ensimmäistä muuttohavaintoa seuraava yksilö nähdään viiden vuorokauden kuluessa). Keskiarvopäivän nimittäjä ilmaisee moneltako vuodelta tietoja on otettu. Sulkeisiin on merkitty keskiarvoon sisältyvät varhaisimmat ja myöhäisimmät saapumis- tai lähtemisajat.

Aquila chrysaetos. Maakotka on tavattu vuoden 1961 jälkeen ornitologien toimesta vain neljä kertaa: Kirkonkylässä 10.10.1965 1 juv. SW (RE, EH), Maitiaislahdella 28.4.1966 1 ad. SW (EH, RN), Kyminkallion yli 1.4.1967 1 ad. NW (EH, RN) sekä Hevossaarassa 18.4.1967 1 ad. N (AL).

Aquila clanga. Kiljukotka on havaittu myös neljästi: Niemelässä 23.4.1964 2 ad. Kymeä seuraten NW (EH), Hyppyrimäellä 12.9.1965 1 ad. SE (RE ym.) sekä Kirkonkylässä 18.9.1966 (EH, HR, RS) ja 14.9.1969 (RN) 1 juv. S.

Aquila clanga/pomarina. Tarkemmin määrittämättömistä kiljukotkista on kolme havaintoa. Niemelässä 2.6.1965 1 yks. SW (EH), Urheilupuiston yli 12.6.1967 1 yks. S (EH, HR) ja Kirkonkylässä 25.9.1966 1 yks. S (EH ym.).

Buteo buteo. Hiirihaukka saapuu keskimäärin 8.4./13 (24.3.—23.4.). Päämuutto tapahtuu yleensä 20.—25.4. Esimerkiksi 23.4.1967 nähtiin yhdeltä paikalta yhteensä 23 yksilöä. Muutto päättynee toukokuun alussa; myöhäisenä keväänä 1966 havaittiin viimeinen selvästi muuttava hiirihaukka 7.5. Syysmuutto alkaa epämääräisellä liikehtelyllä elokuun puolivälissä. Jo 17.8.1965 nähtiin 14 yksilön lentävän eteläsiin ilmansuuntiin. Samalta vuodelta on havainto huippumuutosta 5.9., jolloin Isomäellä havaittiin 42 etupäässä kaakkoon muuttavaa hiirihaukkaa. Viimeiset on nähty syksyisin 21.9./10 (8.9.—5.10.).

Buteo lagopus. Piekana on Itä-Hämeessä säännöllinen läpimuuttaja, joka saapuu keväällä 14.4./12 (31.3.—19.4.). Ehkä Porkkalassa talvehtinut oli se yksilö (Pohjolan Linnut Värikuvin I), joka jo 12.3.1962 oli matkalla pohjoiseen (RE). Piekanoja on tavattu yleensä 3—

11 yksilöä keväällä. Poikkeuksen tekevät keväät 1966 (52 yks.) ja 1967 (n. 30 yks.). Parhaana päivänä 24.4.1966 muutti 24 yksilöä kovassa röntäsaateissa Kyminkallion yli länteen ja luoteeseen. Vielä seuraavana päivänä havaittiin 9 yksilöä. Viimeisiä nähdään keväällä toukokuun puolivälin tienoilla: 16.5.1965, 12.5.1967 ja 14.5.1968. Keväisin piekana näyttää olevan Päijänteen itäpuolella selvästi tavallisempi kuin länsipuolella Keski-Hämeessä (Pohjolan Linnut Värikuvin I). Syysmuutto alkaa 18.9.—2.10./5; kuitenkin yksi yksilö nähtiin jo 28.8.1966. Ainoa havainto huippumuutosta on 10.10.1966, jolloin yhteensä 10 yksilöä muutti Kirkonkylässä etelään ja kaakkoon. Muuton päättymisestä on vain vähän havaintoja: 20.—31.10./4.

Accipiter nisus. Kevätmuuton on todettu useina vuosina alkaneen maaliskuun lopulla. Muun muassa 28.3.1965 muutti Kyminkalliolla 11 yksilöä. Muutto jatkuu tasaisena läpi huhtikuun: 30.4.1966 Isomäellä vielä 12 yksilöä N—NE. Kiertelijöitä ilmestyy elokuun alusta alkaen kaupunkialueelle. Päämuutto tapahtuu syys—lokakuussa, jolloin muutamia yksilöitä nähdään päivittäin.

Accipiter gentilis. Sekä keväisin että syksyisin muuttavia yksilöitä on vaikea erottaa paikallisista talvehtivista ja pesivistä linnuista, jotka kaupungin laitamiin metsistä tulevat saalistamaan vielä toukokuussa keskikaupungille asti. Muuttaviksi tulkittavia kanahaukkoja tavataan noin 15.3.—30.4. ja 15.8.—31.10.

Milvus migrans. Haarahaukasta on 1960-luvulla tehty yllättävän runsaasti havaintoja. Nynäsinlahdella oli paikallinen yksilö 6.5. ja 24.6.1964. Kevätmuutolla laji on nähty Maitiaislahdella 10.5.1964, kaupungin yläpuolella 28.4.1965 ja Isomäellä 24.4.1967. Kahdessa jälkimmäisessä tapauksessa on lentosuunta ollut länteen. Syys-havaintoja on neljä: Isomäellä kiertelevä yksilö 25.8.1965, Hyppyrimäellä 14.9.1965 1 juv. S. Nynäsinlahdella 23.8.1966 ja Maitiaislahdella 26.8.1968 etelään muuttavat yksilöt.

Haliaeetus albicilla. Merikotka on tavattu Heinolassa 1960-luvulla yllättäen useammin kuin maakotka. Talvihavainnon (OF 1969:34) lisäksi on merikotka havaittu kahdesti sekä syksyllä että keväällä. Hyppyrimäellä 21.9.1964 1 juv. SW (EH), Urheilupuiston yli 27.9.1966 1 ad.

S (EH, RN, PV), Kyminkalliolla 3.4.1969 1 ad. NE (KH, JK, RN) ja seuraavana päivänä 4.4.1969 samalta paikalta melkein ad.-pukuinen yksilö NNE (EH, AL, RN, PV).

Pernis apivorus. Keväällä on ensimmäiset nähty keskimäärin 10.5./10 (27.4.—22.5.). Aikaisimmat havainnot 27.4.1962 ja 30.4.1961 on tehty monivuotiselle pesimäpaikalle saapuneesta parista Paininpuulla. Joukkomuutosta keväällä ei ole havaintoja. Muutto päättynee kesäkuun alussa, sillä viimeiset määrätietoisesti pohjoiseen lentäneet mehiläishaukat on nähty 3.6.1961 ja 2.6.1968 keskikaupungin yläpuolella. Syysmuutto alkaa heikkona elokuun alkupuolella mutta huipentuu melko mahtavaksi elo—syyskuun vaihteessa. Vuonna 1967 sattui huippupäiväksi 28., jolloin Hyppyrimäeltä havaittiin 74 yksilöä. Edellisenä päivänä nähtiin 33 ja kaksi päivää myöhemmin 49 mehiläishaukkaa. Myös vuonna 1968 oli muutto vilkasta: 31.8. nähtiin 69 yksilöä, ja vielä 11.9. muutti Maitiaislahden yli 61 mehiläishaukkaa yhdessä tunnissa! Suurin parvi on havaittu 4.9.1965, jolloin 27 yksilöä kaarteli Maitiaislahdella. Syysmuuton päättymisestä on tietoja vain viime vuosilta: 9.—16.9./4.

Circus aeruginosus. Viime vuosina on rusko-suohaukka tavattu lähes jokaisella Sysmään suuntautuneella retkellä. Sysmän Hovilanlahdella on nähty 30.5.1965 koiras, 3.6.1968 koiras, 5.8.1968 naaras sekä 20.5.1969 lähtien pari säännöllisesti. Sysmän Jyrtinglammella oli 14.5.1967 koiras ja 5.5.1968 naaras. Asikkalan Pyhäjärvellä nähtiin 23.5.1968 koiras ja 25.5.1969 pari. Heinolan maalaiskunnan Hujansalossa esitti koiras soidinlentoa 25.4.1969. Muuttolenossa laji on tavattu kahdesti: Isomäellä 17.8.1965 1 juv. SE ja Hyppyrimäellä 6.5.1967 koiras NE.

Circus cyaneus. Säännöllinen joskin melko harvalukuinen läpimuuttaja sekä keväällä että syksyllä. Keväällä saapuvat ensimmäiset jokseenkin täsmällisesti 16.4./9 (12.—22.4.). Muuttoaika verraten lyhyt, sillä viimeinen havainto naaraasta tehty 4.5.1969. Syysmuutto alkaa elokuun lopulla 21.8.—4.9./5, mistä lähtien nähdään muutama yksilö syksyä kohti. Viimeiset on nähty 30.9./8 (20.9.—16.10.).

Pandion haliaetus. Saapuu keskimäärin 18.4./13 (12.—27.4.). Päämuuttoa kuvaa 23.4.1967,

jolloin nähtiin 8 yksilöä muutontarkkailussa. Syksyllä on ensimmäisiä poismuuttavia tavattu jo ennen elokuun puoliväliä. Muun muassa 11.8.1967 muutti 3 + 2 yksilöä Maitiaislahdella SW. Muutto päättyy aikaisemmin kuin muilla säännöllisesti tavattavilla päiväpetolinuilla: 7.9./8 (31.8.—18.9.).

Falco subbuteo. Nuolihaukka saapuu keväällä 25.4./12 (18.4.—4.5.). Keväältä hyvin niukasti havaintoja. Syksyllä laji on selvästi yleisempi esiintymisessään. Liikehdintä alkaa jo elokuun alussa. Päämuutto sijoittunee kuun loppuun: 30.8.1967 Isomäellä seitsemän yksilöä etelään. Viimeiset on havaittu keskimäärin 14.9./8 (6.—21.9.).

Falco peregrinus. Harvinaistumisestaan huolimatta muuttohaukka on ollut miltei vuosittainen esiintyjä muutontarkkailuissa koko 1960-luvun ajan. Kyminkalliolla on tehty seuraavat havainnot: 22.4.1962 1 NW, 6.4.1965 ♂ N, 3.4.1966 ♀ NW, 24.3.1967 ♂ W ja 21.4.1968 ♀ N. Hyppyrimäellä muutti 24.4.1966 ♂ N. Syyshavainnot keskittyvät elokuun loppuun. Hartolassa 11.8.1961 1 ad. SE, Kirkonkylän Rautvuorella 9.10.1964 1 juv. S, Isomäen yläpuolella kisaili kaksi yksilöä 21.8.1966 ja samana päivänä Kirkonkylässä 1 yks. SW. Lisäksi on havainnot kaupunkialueen tuntumasta 24.8.1962, 27.8.1965 ja 28.8.1967.

Falco rusticolus. Tunturihaukasta on kaksi havaintoa vuodelta 1967 ja miltei peräkkäisiltä päiviltä! Kyminkallion ohitti 30.3. 1 juv. kaakkoon (EH) sekä 1.4. 1 ad. samoin kaakkoon (EH, RN, HR).

Falco columbarius. Keväällä varhaisin muuttaja haukoista. Saapuu keskimäärin 3.4./11 (19.3.—13.4.). Päämuutto yleensä 10.—20.4. välisenä aikana. Viimeisiä nähdään vielä toukokuussa, kuten 6.5.1960 ja 13.5.1961; myöhäisemmät havainnot koskenevat vähäistä pesivää kantaa. Ampuhaukka on syksyllä harvalukuisempi kuin keväällä. Ensimmäiset syyshavainnot ajoittuvat syyskuun puoliväliin. Viimeiset muuttavat on havaittu 18.10./9 (5.10.—3.11.). Marras—joulukuun vaihteen havainnot on tulkittu talveh-timisyrityksiksi.

Falco vespertinus. Punajalkahaukka on tavattu Heinolan retkeilyalueella yhdeksän kertaa. Kolmesti on lintu oleskellut usean päivän ajan samalla paikalla. Nynäsinlahdella nähtiin koiras

säännöllisesti 8.7.—1.8.1964 ja naaras 3.—6.8.1965 (EH, RN). Kirkonkylässä oleskeli koiras 18.6.1966 lähtien parin viikon ajan sekä 7.7.1967 (JK). Veljeskylässä tavattiin 7.8.1968 koiras (EH). Selvästi muuttavia yksilöitä on havaittu keväällä kolmesti ja syksyllä kerran. Kyminkallion muutontarkkailupaikan ohitti 11.4.1965 koiras suuntaan W (RE ym.). Näin yllättävän aikaiseen esiintymiseen vaikutti ilmeisesti voimakas kaakkoinen ilmavirtaus, joka tuolloin oli vallinnut jo noin viikon ajan. Hollolan Paimelanlahdella muutti naaras pohjoiseen 21.5.1967 (EH, RN, HR). Muutontarkkailussa Tuusjärvellä nähtiin koiras 27.4.1969 (EH). Hyppyrimäellä lensi naaras 19.9.1965 etelään (EH).

Falco tinnunculus. Keväisin tuulihaukka on

lähes yhtä varhainen muuttaja kuin ampuhaukka. Ensimmäiset on tavattu 5.4./13 (14.3.—21.4.). Vuonna 1967 nähtiin ensimmäinen jo 9.3. Päämuutto tapahtuu huhtikuun puolivälin jälkeen: 19.4.1964 Kyminkalliolla 12 yksilöä ja 23.4.1967 samalla paikalla 8 yksilöä. Syksyllä muutto on huomaamattomampaa. Viimeiset on nähty 25.9./10 (19.9.—5.10.).

Summary: Observations on the migration of birds of prey in eastern Häme.

The authors of this report have collected the phenological data concerning the migration of birds of prey in Eastern Häme. The report covers 18 species. Observations of rarer species have been listed and for the commoner species the mean dates for the beginning and end of both spring and autumn migration are given.

Ägretthäger *Egretta alba* ny art för Finland

EUGEN SÖDERSTRÖM

När jag den 13.6.1968 vandrade längs stranden av Bredviken i Kronoby, fick jag kl. 17.13 syn på en helvit hägerfågel. Avståndet var ca 400 m och jag försökte komma närmare, men den flög två gånger längre bort förrän den lät sig en stund betraktas på ca 150 m:s avstånd. Kl. 17.30 tog den höjd, gjorde en runda över viken och sänkte sig på andra sidan varifrån den senare på kvällen ej mera hittades.

Med hjälp av en kikare (7 × 50) kunde jag anteckna följande beskrivning angående fågelns utseende:

— Till storleken betydligt större än en stor-spov, som fanns i närheten, men mindre än en trana.

— Näbben lång och mörk men detaljer kunde ej urskiljas. Fjäderdräkten var vit i sin helhet.

— Halsen lång, böjd och slät utan prydnad.

der. Den hölls indragen i flykten. I flykten exponerades även långa, helvita vingar med rundade spetsar.

— Benen långa och mörka: de stack ut bakom stjärten när den flög.

Senare kunde jag med hjälp av *Europas fåglar* bestämma fågelns till ägretthäger. Från silkeshäger, som närmast kunde komma i fråga, skiljer den sig främst genom storleken men även halsens avsaknad på prydnader pekar på denna art. Andra kännetecken, som jag tyvärr ej iakttog, är näbbens gula bas samt dess under häckningstid förlängda skulderfjädrar.

Arten är ny för Finland, men har påträffats upprepade gånger i Sverige samt några gånger i Danmark. Närmast oss häckar den i Österrike och Ungern.

Summary: Great White Heron *Egretta alba* observed for the first time in Finland.

In June 1968 a Great White Heron was observed at Kronoby, Ostrobothnia.